

صدوسیزده سال گذشت

مظفرالدین شاه قاجار، صدوسیزده سال پیش، در یازدهمین سال سلطنت‌اش، و تحت فشار اجتماعی و سیاسی فراوان، در چهارده مرداد ۱۲۸۵ هجری شمسی، به صدور فرمان مشروطه تن داد. این فرمان کم‌وبیش نقطه عطفی در تاریخ ایران جدید است.

محمد فاضلی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی؛ مظفرالدین شاه قاجار، صدوسیزده سال پیش، در یازدهمین سال سلطنت اش، و تحت فشار اجتماعی و سیاسی فراوان، در چهارده مرداد ۱۲۸۵ هجری شمسی، به صدور فرمان مشروطه تن داد. این فرمان کم و بیش نقطه عطفی در تاریخ ایران جدید است.

پایگاه خبری تحلیلی انتخاب: صدوسیزده سال گذشت مظفرالدین شاه قاجار، صدوسیزده سال پیش، در یازدهمین سال سلطنت اش، و تحت فشار اجتماعی و سیاسی فراوان، در چهارده مرداد ۱۲۸۵ هجری شمسی، به صدور فرمان مشروطه تن داد. این فرمان کم و بیش نقطه عطفی در تاریخ ایران جدید است.

زیاده عرضی نیست، فقط خواستم بگویم سالی یک بار خواندن این فرمان، برای هر ایرانی که دغدغه ایران دارد، خالی از فایده که نیست، اسباب سنجش هم هست. سنجش این که بدانیم این صدوسیزده سال چقدر راه در تاریخ آمده ایم و چقدر راه مانده است که برویم.

«جناب اشرف صدراعظم -- از آنجا که حضرت باری تعالی جل شأنه سررشته ترقی و سعادت ممالک محروسه ایران را بکف کفایت ما سپرده و شخص همایون ما را حافظ حقوق قاطبه اهالی و رعایای صدیق خودمان قرار داده لهذا در این موقع که اراده همایون ما براین تعلق گرفت که برای رفاهیت و امنیت قاطبه اهالی ایران و تشیید مبانی دولت، اصلاحات مقننه به مرور در دوائر دولتی و مملکتی به موقع اجرا گذارده شود چنان مصمم شدیم که مجلس شورای ملی از منتخبین شاهزادگان قاجاریه، علماء، اعیان، اشراف، ملاکین و تجار و اصناف به انتخاب طبقات مرقومه در دارالخلافه تهران تشکیل و تنظیم شود که در مهام امور دولتی و مملکتی و مصالح عامه مشاوره و مذاقه لازمه را به عمل آورده به هیئت وزرای دولت خواه ما در اصلاحاتی که برای سعادت و خوشبختی ایران خواهد شد اعانت و کمک لازم را بنماید و در کمال امنیت و اطمینان عقاید خود را در خیر دولت و ملت و مصالح عامه و احتیاجات قاطبه اهالی مملکت به توسط شخص اول دولت به عرض برساند که به صحه همایونی موشح و به موقع اجرا گذارده شود. بدیهی است که به موجب این دستخط مبارک نظامنامه و ترتیبات این مجلس و اسباب و لوازم تشکیل آن را موافق تصویب و امضای منتخبین از این تاریخ معین و مهیا خواهد نمود که به صحه ملوکانه رسیده و بعون الله تعالی مجلس شورای ملی مرقوم که نگهبان عدل است افتتاح و به اصلاحات لازمه امور مملکت و اجراء قوانین شرع مقدس شروع نماید و نیز مقرر می داریم که سواد دستخط مبارک را اعلان و منتشر نمایند تا قاطبه اهالی از نیت حسنه ما که تماماً راجع به ترقی دولت و ملت ایران است کمابینگی مطلع و مرفه الحال مشغول دعاگوئی دوام این دولت و این مجلس بی زوال باشند -- در قصر صاحبقرانیه به تاریخ چهاردهم جمادی الثانیه ۱۳۲۴ هجری در سال یازدهم سلطنت ما.»

برخی از کلیدی ترین عبارات این متن به نظر من این هاست:

حضرت باری تعالی (انتساب شاه به خدا)

بکف کفایت ما

رعایای صدیق (شاه در برابر رعیت)

اراده همایون ما بر این تعلق گرفت (ملت کیلویی چند)

منتخبین شاهزادگان قاجاریه، علماء، اعیان، اشراف، ملاکین، تجار و اصناف (بقیه ملت به هیچ)

به صحه همایونی موشح و به موقع اجرا گذارده شود (ما دست آخر تأیید می کنیم)

به موجب این دستخط مبارک (شاه مبارک است)

مجلس شورای ملی مرقوم که نگهبان عدل است (قرار بود مجلس نگهبان عدل باشد)

تا قاطبه اهالی از نیات حسنه ما (ما شاهیم، خودمان می دانیم که نیتمان حسنه است.)

که تماماً راجع به ترقی دولت و ملت ایران است (ما شاه هستیم و ترقی دولت و ملت ایران را خودمان تشخیص می دهیم.)

مشغول دعاگوئی دوام این دولت و این مجلس بی زوال باشند (کار خلق خدا، دعاگوئی ما و مجلسمان است.)

نکته آخر این که «کلمات مهم اند و کار می کنند.» همین متن سراسر از بالا به پایین پر از غرور و نخوت پادشاهی، دست آویز تاریخی و الهام بخش حرکت یکصدساله ملت ایران شده است.

کلمات و متن ها فقط به دیوار تاریخ آویخته نمی شوند بی حرکت، بلکه بر صحنه تاریخ راه می روند، فرمان می دهند و اثر می گذارند و از این منظر است که هر قدر متن تولید کنیم و بر در و دیوار تاریخ و اذهان آدمیان آویزان کنیم، فقط حرف نزده ایم، بلکه کار کرده ایم.

محمد فاضلی

عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی